

3. Дорошенко С. О. Мовні норми юридичних текстів у контексті правової комунікації. *Вісник Національного університету «Одеська юридична академія»*. Одеса: НУ «ОЮА», 2021. № 3. С. 59–66.

4. Кочан І. М. Лінгвістичні ознаки законодавчого тексту як різновиду офіційно-ділового стилю. *Філологічні студії. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Дрогобич: ДДПУ, 2022. № 17. С. 92–101.

5. Яцимірська М. Ю. Мова закону як віддзеркалення правової культури суспільства. *Гуманітарна освіта у технічних вишах*. Київ: НТУУ «КПІ», 2022. № 46. С. 33–39.

Брижата Ангеліна Валеріївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Доценко Олена Леонідівна,
доцент кафедри ділової української та
іноземних мов навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент

НОРМАТИВНІ ОБМЕЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Правовою основою функціонування мов в Україні є Конституція України, її стаття 10, яка, очевидно, потребує змін щодо російської мови з огляду на події, які відбуваються в нашій країні [1]. Водночас такі зміни неможливі доки ми живемо в умовах воєнного стану. Проте в публічному просторі (наприклад,

у формі електронних петицій) висловлюються пропозиції щодо вилучення зі змісту статті 10 російської мови. На сайті Кабінету Міністрів України зареєстрована електронна петиція №41/008723-25еп від 06 жовтня 2025 р., автором якої є Сидоренко Діна Павлівна, про заборону державної мови держави-агресора в усіх сферах суспільного життя України [5]. Це може стати однією з умов розширення сфер функціонування української мови як державної, а також ключового елементу державності та національної безпеки.

Досить важливим став Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-8, ухвалений 2019 року [2], який закріплює статус української мови як єдиної державної та деталізує порядок її функціонування в усіх сферах суспільного життя, згідно зі статтею 10 Конституції України. В умовах воєнного стану цей закон набув додаткового значення як інструмент національної безпеки, гарантуючи функціонування української мови в усіх сферах державної та суспільної діяльності.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» визначає порядок введення, продовження та припинення воєнного стану на території держави [1]. В умовах воєнного стану передбачено тимчасове обмеження конституційних прав і свобод, включаючи сферу мовної політики. Діють заборони на цензуру, обмеження масових заходів та контроль за інформаційним простором у контексті національної безпеки. Воєнний стан радикально змінив роль і значення української мови. Вона стала символом національної єдності та опору агресору. Спостерігається різке зростання використання української мови у публічній сфері та приватному спілкуванні. Мова відіграє критичну роль у протидії інформаційній війні та російській пропаганді, стаючи інструментом не лише комунікації, а й національної самоідентифікації.

Період воєнного стану активізував законодавчу роботу у сфері мовної політики. Законопроект № 7633 пропонує обмеження використання російських текстових джерел у науці та освіті. Ця ініціатива викликала гострі суспільні та політичні дискусії щодо балансу між захистом державної мови та збереженням прав національних меншин, що відбиває складність мовної політики в умовах воєнного конфлікту. Станом на кінець 2022 року, законопроект був прийнятий Верховною Радою за основу (у першому читанні), але відправлений на доопрацювання до другого читання для врегулювання дискусійних питань, зокрема щодо використання класичних наукових праць або праць, написаних українськими науковцями російською мовою до 2014 року.

Складною є мовна ситуація на тимчасово окупованих територіях. Окупаційні адміністрації систематично витісняють українську мову та насаджують російську. Документовано факти мовного геноциду: заборона української мови у публічній, культурній та освітній сферах. Українська мова видаляється з вивісок, державних установ та навчальних закладів. Міжнародні організації реєструють ці порушення, зокрема на сайті Міністерства закордонних справ України можна переглянути коментар МЗС щодо публікації доповіді Генсека ООН. В доповіді, яка охоплює період з 1 липня 2024 року до 30 червня 2025 року, детально висвітлюються грубі порушення прав людини та міжнародного гуманітарного права, вчинені РФ на всій тимчасово окупованій території України: «Повністю витісняється українська мова з освіти, а батьки, які намагаються навчати дітей за українською програмою, зазнають тиску та погроз. Здійснюються примусові переміщення та депортації цивільних, зокрема дітей, яких вивозять у віддалені регіони Росії, а також продовження кампаній з примусового призову та мілітаризації освіти (для тих, хто не зрозумів поясню -це цілеспрямоване та систематичне впровадження російської військової ідеології, їхніх

цінностей, символіки та практик у навчально-виховний процес цивільних освітніх закладів), де навіть шестирічних дітей залучають до програм військово-патріотичного спрямування.

Закликаю Російську Федерацію надати повну інформацію Центральному агентству з розшуку Міжнародного Комітету Червоного Хреста щодо українських дітей, примусово переміщених або депортованих, утриматися від зміни їхнього статусу чи громадянства, а також скасувати спрощену процедуру набуття ними російського громадянства. Закликаю РФ припинити примус дітей до присяги, ліквідувати військово-патріотичні програми та забезпечити доступ до освіти за українською державною програмою. Російська Федерація повинна прислухатися до вимог міжнародної спільноти та негайно припинити агресію проти України, а також негайно, повністю та беззастережно вивести всі свої збройні сили з усієї території України».

Але, на жаль, політичне керівництво Російської Федерації продовжує демонструвати відверту зневагу до міжнародного гуманітарного права та прав людини. Їхні дії підтверджують небажання слідувати цивілізованим нормам та діалогу. Тому постає критичне завдання документування цих злочинів та розробки рекомендацій щодо відновлення мовних прав після деокупації.

Отже, мовна політика в умовах воєнного стану стикається з низкою викликів. Відсутня єдина послідовна мовна політика через політичні коливання та зовнішні загрози. Необхідно посилити законодавчу базу та забезпечити жорсткий контроль за виконанням мовних норм. Питання мовної політики залишатиметься актуальним і в післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Конституція України (1996).

2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

3. Сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>.

4. Сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/8723>.

Галах Алла Миколаївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Федорова Анна Петрівна,

викладач кафедри ділової української та іноземних мов навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІВ МОВЛЕННЯ У ВІРТУАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасному суспільстві стрімкий розвиток інформаційних технологій та Інтернету кардинально змінили способи комунікації між людьми. Віртуальне спілкування стало невід'ємною частиною повсякденного життя, що зумовило появу нових мовленнєвих стилів і форм самовираження. Особливості цих стилів, їхня адаптація до цифрового середовища та вплив на традиційні мовні норми потребують детального вивчення та аналізу, що й зумовило **актуальність** обраної нами теми.